

Іванна Георгіївна Ярема,

науковий співробітник відділу інноваційних технологій в освіті обдарованих Інституту обдарованої дитини НАПН України, м. Київ, Україна

Світлана Василівна Сорока,

науковий співробітник відділу моніторингу обдарованості дітей та молоді Інституту обдарованої дитини НАПН України, м. Київ, Україна

Вікторія Василівна Ємець,

старший науковий співробітник науково-організаційного відділу Інституту обдарованої дитини НАПН України, м. Київ, Україна

УДК 372.2:37.091.212/3

РОЗВИТОК МУЗИЧНОЇ ОБДАРОВАНОСТІ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

В статті автор розкриває поняття музичальної одареності ребенка, методи її виявлення і розвитку в найкращий чутливий період – молодший шкільний вік. Описується поняття структури музичальної одареності, приводиться модель розвитку музичальної одареності і вказані умови, які для цього необхідні.

Ключевые слова: музичальна одареність, структура музичальної одареності, здібності, модель розвитку музичальної одареності, чутливий період, творча освітня сфера.

In this article author articulates the concept of musical giftedness of child, methods of its detection and development in the best sensitive period – young school age. The notion of musical giftedness is described, general conditions of its development are presented.

Key words: musical giftedness, structure of musical giftedness model of development of musical giftedness, sensitive period, artistic educational sphere.

Сучасний стан українського суспільства свідчить про актуальність проблеми виявлення та розвитку обдарованих дітей. Розвиток обдарованої особистості, її творчої індивідуальності та забезпечення реалізації самобутності дитини стає пріоритетним завданням у системі музичної освіти.

Низка досліджень, присвячених проблемі обдарованості, розкриває можливості її розвитку в музичній освіті. У цих працях музика виступає невід'ємною сферою життєдіяльності обдарованої дитини.

Музиціюванню як умові творчого потенціалу дітей у процесі їх навчання гри на фортепіано присвячені праці Л. Баренбойм, Д. Зариня. Вивчаються форми імпровізації, вигадання музики учнями (В. Підвала, В. Усачова). Ці дослідження підказують певний напрям для пошуку способів розвитку музичної

обдарованості. Існують різні підходи до визначення музичної обдарованості.

Згідно з Б. Тепловом і А. Готсдінером музична обдарованість – вищий та ідеалізований прояв музичних здібностей. Інакше кажучи, блискучий музичний слух, феноменальна пам'ять, пластичний і скоординований руховий «апарат», здатність до навчання і працездатність є показником музичної обдарованості.

Основою на концепції Дж. Рензуллі, можна стверджувати обдарованість є сполученням трьох характеристик: 1) мотивації, орієнтованої на завдання; 2) «видатних» здібностей; 3) креативності.

Важливу роль мотивації у розвитку обдарованості підкреслює В. Юркевич. Вона зазначає, що будь-яка обдарованість не може існувати без помітної, яскраво вираженої, стійкої системи інтересів. Обдарованість

завжди розвивається на основі певної, улюбленої діятиною діяльності.

Розвиток музичної обдарованості дітей молодшого шкільного віку в межах музичної освітньої установи буде ефективним, якщо:

- виявлено особливості молодшого шкільного віку, що визначають його як важливий і сензитивний період для розвитку музичної обдарованості та дозволяють індивідуалізувати процес навчання дітей в музичному освітньому закладі;
- виявлено і обґрунтовано структуру музичної обдарованості стосовно до дітей молодшого шкільного віку в музичному освітньому закладі, що містить як загальні, музичні, когнітивні здібності, так і художньо-виконавські здібності дитини;
- модель розвитку музичної обдарованості дітей молодшого шкільного віку буде розроблено та реалізовано в контексті особистісно орієнтованого, культурологічного та діяльнісного підходів;
- педагогічні умови будуть сприяти розвитку музичної обдарованості у дітей молодшого шкільного віку, що, у свою чергу, дозволить їм розкрити творчу індивідуальність.

Б. Теплов у *структурі музичної обдарованості* виділяв такі загальні властивості психіки, як: емоційна сприйнятливості і реактивність відносно впливу музики; багатство і активність слухової уяви; уміння з більшою силою зосередитися на предметі музичної діяльності [2].

Структура музичної обдарованості дітей молодшого шкільного віку містить:

- загальні здібності (усвідомлення процесів навколишнього світу за допомогою музики, переважання творчого мислення; спроможності до уяви та імпровізації, підвищена концентрація уваги, образність і асоціативність сприйняття, вразливість);
- музичні здібності (музично-ритмічне почуття, музично-слухові уявлення; музична пам'ять, ладове почуття, архітектонічне почуття);
- когнітивні здібності (стійкий інтерес до навчальної діяльності, наполегливість, пошукова активність, творче виконання завдань, висока результативність, домінування зовнішньої практичної діяльності);
- художньо-виконавські здібності (емоційність, артистичність, віртуозність, безпосередність виконання, оригінальність інтерпретації).

Модель розвитку музичної обдарованості дітей молодшого шкільного віку містить наступні компоненти:

- мета – розвиток музичної обдарованості дітей молодшого шкільного віку;
- задачі – виявлення ступеня вираженості музичної обдарованості дитини;
- розробка механізмів розвитку музичної обдарованості;
- розвиток компонентів музичної обдарованості, що необхідні для формування музично обдарованої особистості;
- взаємодія вчителя та учня;

– етапи педагогічної діяльності (ідентифікації рівня розвитку музичної обдарованості та ступеня вираженості музичних здібностей; індивідуалізації навчальних завдань, що відповідають потребам дитини; цілеспрямованого розвитку загальних, музичних, когнітивних, художньо-виконавських здібностей).

До педагогічних умов, що сприяють розвитку музичної обдарованості у дітей молодшого шкільного віку, можна віднести такі:

- створення в музичному освітньому закладі творчого, самобутнього освітнього середовища, що містить обов'язкову участь музично обдарованих дітей у концертній діяльності, фестивалях, конкурсах, майстер-класах тощо;
- забезпечення готовності вчителя до вдосконалення власної професійної майстерності;
- максимальне використання виховного і творчого потенціалу батьків в освітньому процесі, спрямовано на розвиток музичної обдарованості за рахунок проведення індивідуальних та групових бесід, консультацій, семінарів тощо;
- стимулювання вільного саморозвитку, активності і самостійності молодших учнів шляхом підбору особливого репертуару, що відповідає віковим та індивідуальним потребам дитини, ретельної, індивідуальної підготовки до концертної діяльності, конкурсів, фестивалів тощо;
- забезпечення цілеспрямованої діяльності педагогічного колективу з розвитку музичної обдарованості у дітей молодшого шкільного віку в освітньому закладі.

Таким чином, **молодший шкільний вік** – це сприятливий і значущий період для розвитку музичної обдарованості, так як у цьому віці закладаються основи творчої та освітньої стратегії, психологічна база продуктивної діяльності, також формується комплекс цінностей, якостей, потреб особистості, що знаходяться в основі її творчого ставлення до дійсності.

Виходячи з цього, розвиток музичної обдарованості у дітей молодшого шкільного віку має здійснюватися відповідно до встановленої структури, що буде оптимізувати даний процес у діяльності музичних освітніх установ.

Для здійснення розвитку музичної обдарованості дітей молодшого шкільного віку необхідні такі педагогічні умови:

- створення в музичному освітньому закладі **творчого освітнього середовища**, для якого характерною є гуманістична спрямованість взаємодії педагогів і учнів;
- забезпечення готовності викладача до вдосконалення власної професійної майстерності;
- максимальне використання виховного та творчого потенціалу батьків в освітньому процесі;
- стимулювання вільного саморозвитку, активності та самостійності молодших учнів;
- забезпечення цілеспрямованої діяльності педагогічного колективу з розвитку музичної обдарованості

у дітей молодшого шкільного віку в музичному освітньому закладі.

Так, у процесі реалізації цих педагогічних умов для здійснення розвитку музичної обдарованості дітей молодшого шкільного віку відбувається формування важливих професійних якостей: розширюється музичний світогляд молодших учнів, що забезпечує розвиток слухових можливостей і стимулювання пізнавальної активності, формуються навички грамотного осягнення авторського тексту, що сприяють розвитку музичного мислення; розкривається творча індивідуальність.

Таким чином, можна стверджувати, що розвиток музичної освіти, що містить виховний, естетичний, етичний, громадський потенціал людства чи конкретного народу є важливим у контексті загально-

людських, національних і особистісних цінностей, а також безумовно сприяє розвитку музичної обдарованості дітей.

Использованные литературные источники

1. *Баренбойм Л. А.* Система детского музыкального воспитания / Л. А. Баренбойм. – Л.: Музыка, 1970. – 160 с.
2. *Готсдинер А. Л.* О стадиях формирования музыкального восприятия / А. Л. Готсдинер // Проблемы музыкального мышления. – М.: Музыка, 1974. – С. 230–251.
3. *Теплов Б. М.* Психология музыкальных способностей / Б. М. Теплов. – М.-Л.: Изд-во АПН РСФСР, 1947. – 334 с.

